

Mededelingen Heemkundige Kring Groot-Haaltert - 3-maandelijks ledenblad
22de jaargang 2002- nr 4

Redactie:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert

Erevoorzitter

Veearts Robert Lievens

Voorzitter - Secretariaat

Willy De Loose
053/83.08.81

Bestuursleden:

Denderhoutem:

Edgard Huylebroek

Haaltert:

Geert Boelaert

Marc De Moyer

John Scheerlinck

Heldergem:

Roger De Troyer

William Minnaert

Kerksken:

Joris De Kegel

Documentatiecentrum:

Warandegebouw Sint-Goriksplein 17
9450 Haaltert. Open : eerste zondag van
de maand van 10 tot 12 uur

Ruiladres:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert

Lidmaatschap: € 7,50

Steunend lid: € 12,00

Rek.nr. 439-5083061-63

Heemkundige Kring Groot-Haaltert

Email:

willydeloose@skynet.be

Website:

<http://come.to/heemkring>

Elke auteur is verantwoordelijk voor
zijn/haar teksten. Teksten mogen overgeno-
men worden mits bronvermelding.

HK Haaltert is lid van het Verbond van
Kringen voor Heemkunde Oost-Vlaanderen.

Redactioneel

Het voorbije werkjaar blikken wij terug op een paar geslaagde evenementen: in april was er de plezante dialectquiz samen met het Davidsfonds; in september werkten wij mee aan de tentoonstelling van kerkschatten in het kader van Open Monumentendag en een week later mocht EH Deken Soens het St.-Antoniuskapelletje in de Donkerstraat onder ruime belangstelling inzegenen. De financiering ervan gebeurde door de Heemkundige Kring.

Wij sloten het jaar af met 346 leden tegenover 319 vorig jaar. Het tijdschrift wordt gedrukt op 500 exemplaren. Zestig ruilnummers worden bezorgd aan Oost-Vlaamse heemkundige kringen, aan bibliotheken en archieven.

De bibliotheek in het documentatiecentrum (open elke 1ste zondag van de maand van 10 - 12u) breidt bestendig uit. Wij beschikken reeds over 170 genealogische naslagwerken, een onmisbare hulp bij het opstellen van familiegeschiedenissen en stambomen.

Onze opties voor 2003: restauratie St.-Jozefskapel en inhuldiging op 19 maart, feest van St. Jozef, dit is een gezamenlijk initiatief van het Gemeentebestuur, het buurtcomité en de HK en met geldelijke steun van talrijke milde schenkers. De HK hier zorgt voor een fraai glasraam.

Wij werken eveneens aan twee belangrijke publicaties, enerzijds de Gezinsreconstructie van Denderhoutem (tot 1900) door onze medewerker René De Paepe en anderzijds aan een Famiekroniek aan de hand van foto's van groot-Haaltertse gezinnen uit 1ste helft van de 20de eeuw. Bezit je nog een uniek exemplaar, misschien kan het er nog bij. De behandelde gezinnen vinden jullie op onze website.

Voor onze ploeg: werk aan de winkel!

Van jullie verwachten wij blijvende steun en sympathie, waarvoor oprecht dank.

HK Haaltert.

CRIMINALITEIT IN HET LAND VAN AALST IN DE 18DE EEUW (6)

De bestraffingen

1.) Inleiding

In dit hoofdstuk behandelen we de bestraffing van de verschillende soorten delicten. Welke houding het gerecht aannam tegenover elke soort van vergrijpen en welke gevolgen dit had voor de toegepaste bestraffingen komt hier aan bod. Eerst een woordje uitleg over de gebruikte methode. We telden ook de lijfstraffen mee als een straf. Als, om een voorbeeld te nemen, Marie Le Fèvre in 1727 een geseling, brandmerking en een verbanning voor het leven krijgt voor de door haar begane vermogensdelicten³⁹⁸, dan hebben we dit als twee lijfstraffen en één verbanning opgeteld. Net zoals voor de Oudburg³⁹⁹, hebben ook wij de vrijspraak als een soort van vonnis beschouwd. Dikwijls werd aan de veroordeelden opgedragen om de gerechtskosten te betalen of werd hun bezit geheel of gedeeltelijk geconfisqueerd. Deze bepalingen werden niet meegerekend. De armoede van een meerderheid van de criminele bevolking maakte dat dergelijke uitspraken vaak een maat voor niets waren. Wie niets had, kon ook geen gerechtskosten betalen.

Om uit te leggen welke factoren meegespeeld hebben bij de besluitvorming, hebben we een hoofdstuk ingelast over de verzachtende en de verzwarende omstandigheden die een rol speelden bij de totstandkoming van het vonnis. Ook de onbestrafte criminaliteit wordt besproken. De verzoeken tot strafvermindering of kwijtschelding van bestraffing voor de Geheime Raad voor delinquenten die berecht werden door het Leenhof of de Aalsterse vierschaar, worden in een apart deel behandeld. De redenen om iemand clementie te schenken voor de begane euveldeaden, worden daar uit de doeken gedaan. Ook een verleende gratiemaatregel, of die nu vrijspraak was of omzetting van bestraffing, hebben we als een vorm van beteugeling meegeteld.

Veel hangt natuurlijk af van de aard en de waarde van het bronnenmateriaal. Aangezien het Leenhof tot 1759 alleen de rechtspraak had over de "ghedyde" personen, zal dit een overwicht tonen van verbanningen, lijfstraffen en vermaningen voor de vele bedelaars en landlopers. Ook moeten we ons afvragen of we voor bepaalde periodes geen "exemplarische" misdaden en dito bestraffingen voorgeschoteld krijgen. Nemen we als casus de rol van het Leenhof voor de periode 1740-1744. Van de 21 personen die voorkomen in het archiefstuk worden er zes ter dood veroordeeld en worden er 19 lijfstraffen uitgesproken⁴⁰⁰. Hebben we dan te maken met een reflectie van de criminaliteit in die momentopname die op de wrede, arbitraire wijze van het Ancien Régime bestraft wordt of lezen we alleen datgene wat men de moeite waard vond om te noteren?

Laten we alvast enkele cijfers bekijken. We vonden in totaal 999 straffen uitgesproken tegen 758 daders. Hiervan waren de mannen in de absolute meerderheid, met 565 individuen of 74,5 %. Vrouwen waren met een aandeel van 193 personen of 25,4 % veel minder goed vertegenwoordigd. Voor de hele periode vonden we 38 doodstraffen. Als we het aantal gratieverleningen en het cijfer van de lijfstraffen zouden aftrekken van het totaal (waardoor we een totaal van 835 straffen bekomen) zijn 4,5 % van de straffen een veroordeling ter dood. Voor de Oudburg was dit voor de periode 1700-1789, met 299 uitgesproken straffen, 9 %. Is dit een bevestiging van het feit dat elk gerechtshof in het Ancien Régime zijn eigen gebruiken en

³⁹⁸ S. A. A., I.vA, nr. 1340, fol. 218-240.

³⁹⁹ OTTE E., op.cit., p. 169.

⁴⁰⁰ S. A. A., I.vA, nr. 13402, fol. 105-136.

rechtspraak had?⁴⁰¹ Voor Nijvel vond Dupont-Bouchat dat er gedurende de hele 18e eeuw slechts zes doodstraffen werden uitgesproken, waarvan dan nog twee “in effigie”⁴⁰².

In beschouwde tijdvak was er een enorme mentaliteitswijziging in het denken over de maatschappij en dus ook over bestraffing. De houding tegenover armoede en de daaruit voortvloeiende criminaliteit evolueerde van een politionele naar een meer pedagogische. De denkers van de Verlichting hekelden het heersende strafrechtstelsel. Eén der belangrijkste was natuurlijk Beccaria met zijn werk “Over misdaden en straffen”, dat in 1764 verscheen. Wat was de receptie hiervan in onze streken?

Er waren figuren als een Goswin De Fierlant, secretaris van de Geheime Raad, die in 1771 een memorie publiceerde. Hierin ageerde hij tegen het misbruik dat er van een middel als de pijnbank werd gemaakt en pleitte hij voor vrijheidsberovende straffen.

In datzelfde jaar gaf ook Vilain XIII zijn memorie uit, hiertoe geïnspireerd door de toenemende bedelarij, uitgeoefend door valide bedelaars. Hij was op dat ogenblik eerste schepen van Gent. Tijdens de periode van de Oostenrijkse Successieoorlog was hij burgemeester van Aalst en voorzitter van het Hoofdcollege geweest. Mede door zijn ervaring in de uitzonderingsrechtbank die oordeelde over de bende van Jan De Lichte was hij direct geconfronteerd geweest met het probleem van de armoede. De klassieke manier om misdrijven te beteugelen, door middel van harde maatregelen en klopjachten, kon het probleem niet oplossen, naar zijn mening. Ook hij pleitte voor de oprichting van een tuchthuis. Hij meende dat dit de kleine criminaliteit zou doen dalen en de veiligheid verhogen door de storende elementen op te sluiten voor de maatschappij. De gevangenen moesten tot de arbeid worden verplicht. De ongeschoolde gedetineerden dienden een beroepsopleiding te krijgen die ze na hun vrijlating konden gebruiken om in het productieproces te worden ingeschakeld. Zijn ontwerp voor de bouw en de organisatie van een tuchthuis kwamen overeen met zijn plan om zowel de geest als het lichaam te disciplineren.

De Staten van Vlaanderen gaven hun fiat en het volgende jaar werd begonnen met de bouw van het Provinciaal Correctiehuis te Gent. Ondermeer door toedoen van Taintenier, de schepen van Ath, die pleitte voor gecentraliseerde bijstandsverlening, maakte hij een aanpassing van zijn oorspronkelijke doelstellingen in een tweede memorie van 1775. Daarin meende hij dat alleen misdadigers dienden te worden ondergebracht in het Correctiehuis. Zowel de zware, onverbeterlijke criminelen als anderen die nog een mogelijkheid tot sociale wederaanpassing hadden, moesten worden geïnterneerd⁴⁰³.

Mag men de geest van de ratio veralgemenen voor het hele grondgebied van de Zuidelijke Nederlanden? Bosch meent dat de liberale geest van iemand als De Fierlant eerder als een uitzondering moet beschouwd worden tussen de vrij behoudsgezinde geesten van de juristen uit de Oostenrijkse Nederlanden⁴⁰⁴. We zullen zien dat ook bij de kasselrijrechtbank en bij de Aalsterse vierschaar er een zekere “verzachting” optreedt in de strafmaat die wordt uitgesproken gedurende de tweede helft van de 18^e eeuw. Vanaf 1773 wordt de verbanning in toenemende mate niet meer toegepast en meestal alleen nog uitgesproken om zwervende allochtonen uit de kasselrij te helpen of bij de veroordeling bij verstek. Dan wordt bepaald dat de betichte levenslang wordt verbannen uit de Oostenrijkse Nederlanden. Ook de toepassing van de lijfstraffen daalt aanzienlijk. Een

⁴⁰¹ OTTE E., *op.cit.*, pp. 169-170. De auteur telde het aantal lijfstraffen en gratieverleningen niet op bij het gehele aantal straffen.

⁴⁰² D'ARRAS-D'HOUDRECY L., DORBAN M., DUPONT-BOUCHAT M. S., *op.cit.*, p. 95.

⁴⁰³ LENDERS P., *Vilain XIII*, Davidsfonds, Leuven, 1995, pp. 110-117. Zie ook DEPREEUW W., *op.cit.*, pp. 158-162 en LIS C., SOLY H., *op.cit.*, pp. 204-207.

⁴⁰⁴ BOSCH J. W., *Beccaria et Voltaire chez Goswin De Fierlant et quelques autres juristes belges et néerlandais*, in *Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis*, 29 (1961), I, p. 19.

detentie in het Correctiehuis, maar ook een verlengd voorarrest of vragen om vergeving zijn maatregelen die aan populariteit winnen. Van Opdenbosch stelde voor de periode 1772-1795 ook al de vrij lichte mate van bestraffing vast en de veelvuldige vrijspraken voor het Land van Aalst. Ook werd de vrijheidsberovende straf, dus een detentie in het Correctiehuis, hier algemeen toegepast⁴⁰⁵. Deze situatie kwam ook elders in Vlaanderen voor. Roets constateerde voor de tweede helft van de 18^e eeuw dat te Gent de verbanning en de lijfstraffen ook daar in grote mate werden vervangen door een opsluiting in het Correctiehuis⁴⁰⁶. Voor de kasselrij van de Oudburg won de detentie in het Correctiehuis ook snel aan populariteit⁴⁰⁷.

Natuurlijk moet men zich hierbij afvragen of deze attitude door filantropische of ideologische motieven was ingegeven. Was de Verlichting gedeeltelijk of volkomen doorgedrongen in de streek van afkomst van één der grootste voorvechters ervan in de Zuidelijke Nederlanden, namelijk Vilain XIII? Cherretté concludeert voor de jaren 1740-1760 dat bepaalde magistratsfamilies niet afkerig stonden van zekere ideeën en stromingen van de Verlichting. Toch hielden de meesten er een vrij conservatieve opvatting op na. Vilain XIII was in dit verband eerder de uitzondering die de regel bevestigde⁴⁰⁸.

We moeten ook rekening houden met de lethargische houding van de gedeputeerden, die als leenmannen gratis dienden te zetelen in strafrechtelijke materies, juridisch ongeschoold waren en de behandeling van dergelijke zaken slechts als één van hun vele taken hadden.⁴⁰⁹ Een opsluiting in het Correctiehuis kan dan gelden als hét middel bij uitstek om er zeker te zijn dat de onguere elementen voor een aantal jaren niet meer voor de rechtbank zouden verschijnen, wat met het weinig effectieve systeem van de verbanning regelmatig voorviel. Is het dan niet eerder een praktisch probleem dat door een vrijheidsberovende straf kon worden opgelost? De vele vrijspraken of lichte straffen kwamen zeker voor een deel voort uit een gerechtelijk onvermogen om de schuld van een delinquent(e) voldoende te bewijzen, met een lange detentie tot gevolg (zie desbetreffend hoofdstuk). Een boete opleggen betekende geld, wat natuurlijk altijd welkom was. Dit alles zal in de hiernavolgende pagina's nog uitgebreid worden besproken.

⁴⁰⁵ VAN OPDENBOSCH M., *op.cit.*, p. 150. Zij heeft wel geen procesdossiers doorgenomen van delinquenten die voor het Leenhof dienden te verschijnen.

⁴⁰⁶ ROETS A.-M., *op.cit.*, p. 164.

⁴⁰⁷ OTTE E., *op.cit.*, p. 172.

⁴⁰⁸ CHERRETTE M., *De stadsmagistraat...*, p. 168.

⁴⁰⁹ CHERRETTE M., *Historische ontwikkeling...*, p. 26.

2.) Overzicht

2. 1. Bestrafing in de stad Aalst

In totaal vonden we 260 straffen die uitgesproken werden, als we een geseling, een brandmerking en een verbanning telkens als één soort straf bekijken. De doodstraf werd in negen gevallen (3,4 %) uitgesproken, waarvan er twee wegens geweldsmisdrijven en zeven omwille van vermogensdelicten werden uitgesproken. Voor de twee vrouwen die werden terechtgesteld was dit ook in combinatie met misdrijven tegen de openbare orde en overtredingen van politiereglementen. In de stad en het schependom van Aalst werd men steeds met de galg ter dood gebracht. Het lijkt van al wie te Aalst werd geëxecuteerd, werd ten toon gesteld op de "*plaetse pa(e)tibulaire*". Meestal was dit de galg van de praterij Schaarbeek⁴¹⁰. De tortuur werd bij vier delinquenten toegepast, waarvan er drie verdacht werden van vermogensdelicten.⁴¹¹ De tortuur mocht in het Ancien Régime alleen worden aangewend onder de volgende voorwaarden: na verhoor van de beschuldigde, als het vaststond dat er een ernstig vergrijp had plaatsgevonden en bij een reeks aanwijzingen van schuld. Alleen bij een beslissing van de rechter mocht het worden toegepast en als laatste voorwaarde gold : indien alle andere middelen om tot een schuldbekentenis te komen zonder resultaat waren geweest⁴¹².

Een vermaning aan landlopers om het gebied te verlaten, met voor bedelaars een bedelverbod, kwam in 38,4 % van de straffen voor. De verbanning werd hier ruim toegepast. In de periode 1700-1772 maakte zij 28,9 % van de gevallen uit, binnen het totaal van de straffen 23,1 %. Vanaf 1773 werd zij vrijwel geheel vervangen door detentie in het Provinciaal Correctiehuis, waarbij de duur van de detentie varieerde van één tot zes jaar. Slechts enkele uitzonderingen werden gevonden op deze regel. Guillaume Joseph Aubry was een wagenmaker uit Marbais die vele kledingstukken had ontvreemd uit een herberg in Aalst. In 1776 veroordeelde men hem tot tien jaar Correctiehuis⁴¹³. Voor de tijdsspanne 1773-1795 neemt zij 37,5 % van de straffen in. Binnen het geheel der toegepaste straffen voor de stad Aalst neemt zij 8,1 %.

We zien trouwens dat vanaf de tweede helft van de eeuw er een zekere verzachting in de straffen optreedt. Veelal voor kleine geweldsdelicten of kruimeldiefstallen en "schandaleus gedrag" merken we vanaf 1759 dat er in een aantal gevallen een nieuw soort straf wordt toegepast. Die bestaat uit enkele weken detentie in de stadsgevangenis op water en brood . Ook omwille van een langdurige voorhechtenis of andere verzachtende omstandigheden kon men deze straf krijgen. Deze wordt in 11,5 % van de gevallen (11 straffen) voor de periode 1759-1795 toegepast. Enkele weken in een klooster zuchten werd dan eveneens opgelegd, zij het slechts in twee gevallen (2,1 %). Martinus Ignatius Beekman had zijn schoonvader een kaakslag gegeven. Hij diende hem vergiffenis te vragen en voorts acht dagen op water en brood door te brengen bij de paters Kapucijnen⁴¹⁴. Vooral in de tweede helft van de eeuw diende men vergiffenis te vragen, als dit niet alleen meer voor overspel de te verlenen straf was (15 straffen of 5,7 %). In zes gevallen werd een boete opgelegd (2,3 %).

We merkten ook dat na 1772 de lijfstraffen minder worden toegepast als onderdeel van de bestrafing. Voor het tijdsbestek 1700-1772 nemen ze 13,7 % van de straffen in. Hierbij is de

⁴¹⁰ COURTEAUX F., Galg en galgenaas... te Aalst, in *Het Land van Aalst*, 1961, 1, pp. 289-293.

⁴¹¹ Voor alle duidelijkheid: de tortuur werd niet meegerekend als een vorm van bestrafing.

⁴¹² VANHEMELRYCK F., *Misdadigers tussen...*, p. 36.

⁴¹³ S. A. A., SA, nr. 1119, fol. 86.

⁴¹⁴ S. A. A., SA, nr. 1119, fol. 69.

geselstraf met 8,8 % bijna dubbel zoveel toegepast als het brandmerken (4,9 %). We bevonden in totaal 29 lijfstraffen voor de periode 1700-1795.

In 6,1 % van de straffen gaat het om een vrijspraak, maar voor 4,1 % weten we niet waarom men werd vrijgesproken. In 3 gevallen gaat het om een veroordeling bij verstek, waarvan er wel nog twee gratie verkrijgen. In totaal krijgen er drie personen zeker gratie voor de stad Aalst.

2. 2. Bestrafing in het Land van Aalst 1700-1759

Voor deze periode hebben we 239 straffen in het totaal. De doodstraf maakt met 11 gevallen 4,7 % uit van de straffen, waarbij er slechts in één geval de radbraking werd toegepast, voor de overige gevallen was het steeds de galg. Meestal waren het banverbrekingen gecombineerd met vermogensmisdrijven die ervoor zorgden dat men ter dood werd veroordeeld. Zeven delinquenten werden gefolterd. De lijfstraffen maakten 24,6 % uit, met 59 gevallen. De geseling was ook hier het meest populair, met 39 gevallen.

Een vermaning aan landlopers en bedelaars was goed voor 24,2 %. De verbanning werd eveneens dikwijls toegepast, met in totaal 41,9 % van de toegepaste straffen (97). Vrijspraken waren heel gering met slechts 0,8 %. Een toch wel opmerkelijke vrijspraak vond plaats in 1754, toen ene Jacobus le Couvreur uit Nederbrakel werd vrijgesproken voor een niet vermeld vergrijp. Ene Jacques le Couvreur uit de gelijknamige gemeente was in 1748 bij verstek ter dood veroordeeld door de Franse uitzonderingsrechtbank die een einde maakte aan de exploitatie van de bende van Jan De Lichte. Jacques en zijn broer hadden verscheidene vermogensmisdrijven op hun kerfstok. Allicht gaat het om deze man die de dans ontsprong in 1748. Beoordeelde men de feiten als verjaard of zien we hier wederom en teken van de lethargie van het Leenhof?⁴¹⁵ In vier gevallen (1,7 %) werd er bepaald dat de beklaagde vergeving moest vragen. Onterende straffen, in casu de schandpaal, kwamen maar tweemaal voor (0,8 %).

2. 3. Bestrafing in het Land van Aalst, 1760-1795

Voor deze periode vonden we 500 straffen. De doodstraf werd in 18 gevallen toegepast (3,6 %). Alle ter dood veroordeelden waren mannen. Ook in de kasselrij werd men veelal wegens vermogensdelicten (9) ter dood veroordeeld. Op de tweede plaats komen de geweldsdelicten, met zes gevallen. Inbreuken op de openbare orde vormden in vier gevallen de reden, maar geen enkele delinquent werd alleen hiervoor opgeknoopt. Dertien van de executies gebeurden door middel van de galg, de brandstapel en radbraking nemen elk twee gevallen voor hun rekening, het zwaard was in één geval de executiemethode. Foltering (of de dreiging hiermee) werd bij zeven delinquenten toegepast.

De verbanning, vooral toegepast in de periode 1760-1772 vond plaats in 15,2 % van de gevallen. Ook zij werd vanaf 1773 in toenemende mate vervangen door een verblijf in het Provinciaal Correctiehuis te Gent. In de periode 1773-1795 namen zij 37,8 % van de toegepaste straffen in. Voor het geheel van de periode was dit 23,4 %.

Ook hier zien we een zekere humanisering van de straffen. Lijfstraffen werden 40 keer uitgesproken en hebben een aandeel van 8 % in van de toegepaste straffen. Ook zij daalden vanaf 1773 gevoelig. Niet minder dan 26 van de 40 lijfstraffen werden in de periode 1760-1771 uitgesproken.

⁴¹⁵ S. A. A., LvA, nr. 13402, fol. 181 en DE FEYTER S., *op.cit.*, p. 145.

Rekening houdend met de geringe waarde van een welbepaalde diefstal, of met andere verzachtende omstandigheden, zoals de jeugdige leeftijd van de delinquent, werd het voorarrest met enkele weken, gaande van twee tot maximaal zes, verlengd. Een boete werd bepaald in 4,8 % van de gevallen. In 15 gevallen, of 3 %, diende men vergiffenis te vragen aan het Leenhof, en soms ook aan de plaatselijke vierschaar vanwaar de delinquent afkomstig was. In 79 gevallen werd bepaald zich naar de geboorte- of woonplaats terug te begeven, met bedelverbod in het Land van Aalst, een bepaling die quasi uitsluitend tegen bedelaars en landlopers werd uitgesproken, en die 15,8 % van de straffen voor die periode uitmaakte.

Een bepaling die stipuleerde dat men een zeker aantal jaren in de gemeente van afkomst moest verblijven, maakte 1 % uit van de gevallen (vijf uitgesproken straffen). Voor zover dit kon worden nagegaan, gebeurde dit quasi altijd bij vrij jonge delinquenten. Mogelijk werd deze maatregel genomen ter verbetering van hun gedrag, vanuit de gedachte dat de jeugdige dwalingen op deze wijze konden worden gecorrigeerd. De 13-jarige Francis Pitteurs uit Brakel werd wegens diefstal in 1772 veroordeeld tot drie weken in de gevangenis op water en brood. Voorts diende hij in Brakel te blijven, voor een termijn die niet nader werd bepaald. In datzelfde jaar werd hij weer voorgeleid en ook nu weer voor diefstal. Aangezien hij nu 14 was, werd hij deze keer wél gegegeld en moest hij 20 jaar in zijn woonplaats blijven⁴¹⁶.

De schandpaal werd maar negen keer, in 1,8 % van de gevallen toegepast. Ook voor de kasselrij werd deze strafmaat dus zelden toegepast, en dan nog bijna altijd als bijkomende straf. Vergeleken met de eerste periode van het Land van Aalst werd zij al iets meer toegepast, maar was ook dan nog van een vrij gering belang, wat ze veelal was in de 18^e eeuw⁴¹⁷.

Een levenslange verbanning uit de Oostenrijkse Nederlanden, de typische straf voor wie bij verstek werd veroordeeld, werd in 2,2 % van de gevallen uitgesproken. Vooral wie zich bezondigde aan moord en doodslag nam de benen.

De (voorlopige) vrijspraak werd in 43 straffen of 8,6 % uitgesproken, exclusief gratieverzoeken. Dit lijkt geen weerslag van het feit dat vele onschuldigen werden aangeklaagd, maar eerder een bewijs van het feit dat het gerecht in gebreke bleef om de schuld van iemand duidelijk aan te tonen.

Een misschien wat verbazende vaststelling is wel dat een gratiemaatregel in 8,4 % van de gevallen werd bekomen en het hachje redde van de delinquent(e). Een dergelijk cijfer is dan weer het gevolg van de doorgenomen gratiebrieven, waardoor misdrijven aan het licht kwamen die we niet in de archieven van het Aalsterse gerecht of het Leenhof terug konden vinden. Hier moet wel gewezen worden op het feit dat een gratiemaatregel niet noodzakelijkerwijs betekende dat de delinquent er zonder kleerscheuren vanaf kwam. Het bleek dat in nogal wat gevallen een alternatieve straf werd toegepast, zoals een geldboete of een detentie in het Provinciaal Corectiehuis. Zo werd Francis Van Der Sticht wel gered van de galg wegens zijn inbraak in een pastorie. Daar stond evenwel tegenover dat hij tot geseling, brandmerking en een levenslange verbanning uit de Zuidelijke Nederlanden werd veroordeeld⁴¹⁸.

⁴¹⁶ S. A. A., LvA, nr. 13402, fol. 24-25 en 31.

⁴¹⁷ DE WIN P., De schandstraffen in het wereldlijk strafrecht in de Zuidelijke Nederlanden van de Middeleeuwen tot de Franse Tijd, bestudeerd in Europees perspectief, Brussel, Verhandelingen van de Koninklijke Commissie voor Kunsten, Wetenschappen en Schone Letteren, Klasse der Letteren, 53 (1991), nr. 139, p. 177.

⁴¹⁸ S. A. A., LvA, nr. 13402, fol. 202-205 en A. R. A., nr. 588A.

3.) De straffen per soort van delicten

Hierbij gaan we na per groep van misdrijven hoe ze bestraft werden en waarom een bepaalde soort straf werd uitgesproken. Let wel, sommige straffen werden tweemaal of meer opgeteld. Als bijvoorbeeld iemand voor diefstal en banbreuk veroordeeld werd tot een geseling en een verbanning voor een termijn van dertig jaar, dan werd deze strafmaat zowel bij de beteugeling van vermogensmisdrijven als bij die van misdrijven tegen de openbare orde bijgeteld. Met een dergelijke wijze van indelen moet natuurlijk rekening gehouden worden bij de resultaten, wat hieronder dan ook regelmatig zal vermeld worden.

3. 1. Vermogensmisdrijven

In totaal werden 335 straffen uitgesproken bij deze vorm van delicten. Wat opvalt is de zware strafmaat die dikwijls werd toegepast. De doodstraf werd hier het meest toegepast: zij werd in 27 gevallen (8,1 %) de uit te voeren straf voor de delinquenten. Nogal wat keren was dit wél in combinatie met andere misdrijven, en dan voornamelijk banbreuk en overtredingen van politiereglementen. Voorts werden misdrijven als kerkdiefstal of brandstichting als zware misstappen beschouwd en bijgevolg ook op een dergelijke wijze beteugeld, wat ook mag gesteld worden voor wie zich had ingelaten met (veelvuldige) inbraak of berovingen. In die zin handelde men dus in overeenstemming met de ordonnanties die een strenge bestraffing van bijvoorbeeld diefstal door dienstpersoneel of kerkroof bepaalden. Ook in de kasselrij van de Oudburg werden vermogensdelicten trouwens zwaar beteugeld, zeker als er sprake was van de bovengenoemde verzwarende omstandigheden⁴¹⁹.

De verbanning werd, vooral in de periode 1700-1772, dikwijls aangewend om vermogensdelicten te bestraffen, zowel voor de stad als de kasselrij (103 of 31,1 % van het totale aantal straffen). Hierbij namen de levenslange verbanningen een groot aandeel in (19). Dikwijls werden verbanningen voor het leven of voor een lange termijn uitgesproken bij zware vermogensdelicten, zeker als dit nog in combinatie met banbreuk was. Jan-Baptist Roelant had niet alleen zijn verbanning van 27 januari 1766 aan zijn laars gelapt, maar ook nog een merrie gestolen te Aaigem-Vlekkem in 1767. Hij werd wegens deze vergrijpen in 1768 veroordeeld tot een verbanning voor 50 jaar uit de Oostenrijkse Nederlanden⁴²⁰. Er werden trouwens relatief weinig verbanningen uitgesproken die de delinquent sommeerde om de kasselrij, de stad, Vlaanderen of de gehele Oostenrijkse Nederlanden te verlaten voor een korte termijn (= minder dan vijf jaar). Slechts veertien verbanningen werden uitgesproken voor een termijn van minder dan vijf jaar, twaalf ervan hadden een termijn tussen de vijf en de negen jaar. Beide samen waren goed voor een kwart van de uitgesproken verbanningen voor vermogensmisdrijven. Het gros hield een verbanning in tussen de tien en de negentien jaar (34,9 %), terwijl een termijn tussen de twintig en de vijftig jaar 22 keer ofte 21,3 % van alle verbanningen, voor deze delicten uitgesproken, uitmaakten.

Lijfstraffen waren goed voor 22,6 % of 75 straffen, met de geseling als meest voorkomende (52).

Een detentie in het Provinciaal Correctiehuis kwam ook veel voor, zeker vanaf 1773 en dit tot het einde van het Ancien Régime. Niet minder dan 89 straffen (26,5 %) hielden een veroordeling in deze strafinstelling in. Hiervan waren de meeste wel maar voor een korte termijn: 40 waren voor een tijd die varieerde van 1 tot 4 jaar. Niet minder dan 29 waren tussen de vijf en negen jaar. We vonden er toch ook vrij veel tussen de tien en de negentien jaar: 13. Een detentie van twintig jaar

⁴¹⁹ OTTE E., *op.cit.*, p. 196.

⁴²⁰ S. A. A., LVA. nr. 13732, fol. 1.

of meer werd slechts zes keer uitgesproken. Zulke langdurige termijnen werden maar bij zware delicten bepaald, als er voor de delinquent in kwestie bepaalde verzwarende of verzachtende omstandigheden meespeelden (zie ook desbetreffend hoofdstuk). De casus van Jan De Meijer is een goed voorbeeld in dit verband. Hij werd in 1782 veroordeeld tot een levenslange detentie voor zijn onverbeterlijke gedrag. Hij was in 1766 al veroordeeld wegens diefstal van een veulen tot een geseling, een brandmerking en een levenslange verbanning. Daarna pleegde hij tweemaal banbreuk. Toen hij dan in 1782 drie bijenkorven stal te Dikkelvenne, was de maat vol voor de leenmannen⁴²¹.

Voor wat de verzachtende omstandigheden betreft, kunnen we dan weer verwijzen naar het volgende voorbeeld. Jacobus Piqueur had ingebroken in de kerk van Elene en bij een inbraak te Herdersem een landsman 219 gulden armer gemaakt. Zijn jeugdige leeftijd (14) maakte dat de leenmannen hem tot een detentie van twintig jaar in het Correctiehuis veroordeelden, terwijl onder andere omstandigheden dergelijke vergrijpen hem anders waarschijnlijk het leven zouden gekost hebben⁴²².

Een boete werd maar in elf keren uitgesproken (3,2 %), dikwijls bij huisvredebreuk of vandalisme. Milde bestraffingen of vrijspraak namen ook een flink deel van de koek in. De bepaling om de delinquent(e) te "*slaecten van vanghenisse*" werd in 23 gevallen uitgesproken (6,9 %). Men kon dan blijkbaar geen voldoende bewijzen vinden voor een veroordeling, maar ook andere redenen waren van tel. Ene Constantina Van Kenne werd bijvoorbeeld vrijgelaten en overgeleverd aan haar vader. Haar jonge leeftijd (19) zal hier wel een factor geweest zijn die meespeelde bij de uiteindelijke beoordeling. Hier zien we dus dat men zich bij criminaliteit begaan door vrouwen inderdaad een zekere verantwoordelijkheid bij de vader of voogd poogde te plaatsen⁴²³. Om vergeving vragen, bij kleine delicten, werd maar drie maal (0,8 %) toegepast. Een vermaning werd tweemaal uitgesproken (0,5 %), een bepaling om in de gemeente waar men woonde te blijven voor een bepaalde termijn vier maal (1,1 %). Een verlengd voorarrest, waarbij men enkele weken in de gevangenis op water en brood diende door te brengen, maakte 4,8 % uit van het gamma van toepasbare straffen (16).

Een ontorende straf werd in acht gevallen uitgesproken (2,3 %). Het te kaak stellen werd dus vooral toegepast bij vermogensdelicten (acht van de in totaal elf keer). Verschillende leden van de bende van Jan De Smet diende eerst verscheidene uren aan de "*pillorijn*" te staan, vooraleer ze naar het Correctiehuis werden overgebracht. Ook anderen kregen een schandstraf. Judocus Van Impe diende voor zijn illegale houtkap te Erpe (zijn woonplaats) aan de schandpaal te gaan staan⁴²⁴.

3. 2. Overtredingen van politiereglementen

Hiervan vonden we 237 straffen. Meestal werd aan de bedelaars en landlopers opgedragen de stad en/of de kasselrij te ontruimen. Bij bedelen kreeg men altijd een bedelverbod opgelegd, tenzij in uitzonderlijke omstandigheden, zoals de casus van de familie van Du Pont (zie overtredingen van politiereglementen). Men mocht wél in de eigen gemeente bedelen, maar niet daarbuiten, wat dan ook de aanleiding was om iemand voor bedelen op te pakken. Voorts dienden ze naar hun geboorteplaats terugkeren, of anders naar de woonplaats. Bij ontstentenis aan een permanente verblijfplaats, bepaalde men soms ervoor te zorgen dat men dit had. Als voldoende was aangetoond dat men geen ordinaire landloper was, maar op doortocht en dit zonder paspoort, dan

⁴²¹ S. A. A., I.vA, nr. 13402, fol. 230-232, nr. 13732, fol. 70, nr. 13847 en nr. 14011.

⁴²² S. A. A., I.vA, nr. 13732, fol. 55.

⁴²³ S. A. A., L.vA, nr. 13987.

⁴²⁴ S. A. A., L.vA, nr. 13402, fol. 201 en nr. 13806.

werd er opgedragen om een dergelijk document in het vervolg op zak te hebben. Zoals in de Oudburg, werden de bedelaars en de landlopers buiten de grenzen gezonden en dienden ze ergens anders rond te zwerven. Ook hier werd geen enkele landloper puur omwille van zijn levenswijze ter dood veroordeeld⁴²⁵. Er moet worden bijvermeld dat vele landlopers zich aan andere delicten bezondigden, vooral dan die tegen het vermogen. Dan werd er natuurlijk wél rekening gehouden met hun levenswijze en bepaalde men een verbanning en (een) lijfstraf(fen).

Waren de bijkomende overtredingen eerder gering van aard, dan hield men hiermee rekening bij de beoordeling. Vooral in de tweede helft van de 18e eeuw zien we hoe een verlengd voorarrest of een andere lichte straf werd bepaald. Anthon Peireboom had een zakdoek gestolen te Moorsel. Door lichamelijke omstandigheden diende hij zich in zijn oude dag (hij was zestig) in leven te houden met bedelen. Hij werd dan ook tot een gevangenisstraf van twee weken veroordeeld in 1772⁴²⁶.

Kregen de zigeuners een hardere behandeling dan "gewone" vagebonden? Ook zij dienden meestal de stad en de kasselrij te ontruimen. Toch konden ze ook strenger worden beoordeeld. Zo is er een bende van vijf vrouwelijke zigeuners die voor tien jaar verbannen werden⁴²⁷. Meestal hadden de "Egyptenaers" die in de bronnen werden aangetroffen ook andere delicten op hun geweten.

Een detentie in het Correctiehuis kon desalniettemin ook worden uitgesproken als men vond dat de wijze waarop men bedelde de openbare rust en orde té erg aantastte. Ook wie al eerdere berispingen over zijn zwerfend of bedelend gedrag had gekregen, maar toch bleef volharden in de boosheid, kon in het tuchthuis terecht komen. Bernardus De Rouck uit Aspelare was tussen 1782 en 1786 zeker tweemaal ertoe aangespoord om geen aalmoezen te vragen buiten de eigen gemeente. Toen hij in 1786 weeral tegen de lamp liep, achtte men de maat vol. Voor zijn recidivisme werd hij tot één jaar Correctiehuis veroordeeld.⁴²⁸ Ook wie met valse attesten op zak liep, valse redenen opgaf voor zijn bedelen of dit op een brutale wijze deed kon op een bijkomende straf rekenen. Tot de jaren 1770 was dit meestal een langdurige verbanning uit de Oostenrijkse Nederlanden, daarna werden dit enkele jaren Correctiehuis. Zo werd Pieter Walraet wegens bedelen op een brutale wijze tot een detentie van drie jaar veroordeeld⁴²⁹.

3. 3. Misdrijven tegen de lichamelijke integriteit

Hiervan waren er 126 straffen. Dertien ervan behelsden lijfstraffen (10,3 %). Ook hier kwam een geseling en/of een brandmerk voor in combinatie met andere straffen. De doodstraf werd elf maal (8,7 %) uitgesproken en kreeg men alleen bij moord en doodslag. Let wel, zeker niet alle geweldsmisdrijven met dodelijke afloop werden op dusdanige wijze bestraft. Zo werd geen enkele man die zijn vrouw had doodgeslagen, terechtgesteld. Een levenslange verbanning of een langdurige detentie kwam wél voor bij een dergelijk vergrijp.

Een verbanning werd in 18,2 % van de gevallen uitgesproken. Relatief weinig van deze verbanningen waren voor een korte termijn (tussen één en negen jaar). Langdurige verbanningen, variërend van twintig jaar tot levenslang, werden veel uitgesproken: niet minder dan veertien van de uitgesproken verbanningen waren voor een dergelijke termijn. Zware geweldsmisdrijven

⁴²⁵ Zie hiervoor ook: OTTE E., *op.cit.*, p. 197.

⁴²⁶ S. A. A., LVA, nr. 13732, fol. 25-26 en nr. 13877.

⁴²⁷ S. A. A., LVA, nr. 13400, fol. 200-201.

⁴²⁸ S. A. A., LVA, nr. 13732 fol. 134 en nr. 14027.

⁴²⁹ S. A. A., LVA, nr. 13732, fol. 84.

werden immers op een dergelijke wijze bestraft, terwijl men voor slagen en verwondingen dikwijls een boete of de vergiffenis ordonneerde. Dit is dus in tegenstelling tot vermogensmisdrijven, waarbij een verbanning van enkele jaren al dikwijls werd uitgesproken bij kleine diefstallen.

Een detentie in het Correctiehuis werd in 29 gevallen uitgesproken (23 %). Ook hier meestal voor een vrij korte termijn: twaalf gevallen voor een termijn van minder dan vijf jaar en tussen de vijf en de negen jaar elf maal. Een verblijf voor langere tijd kreeg men bij zwaardere delicten. Pieter Anthoon Delcroix had tijdens de kermis te Berchem in 1788 met een mes gestoken naar verscheidene personen, waarbij één dode te betreuren viel en iemand anders gewond raakte. Het Leenhof wou blijkbaar een voorbeeld stellen en veroordeelde hem in 1789 tot een detentie van twintig jaar, "*onbedacgte rusmakers ende vechters ter exempel*"⁴³⁰. Hier zien we ook het afschrikwekkende karakter van de bestraffing uit het Ancien Régime tot uiting komen. Een boete was hier een populaire maatregel en maakt niet minder dan 21 gevallen (16,6 %) uit. Wie zich aan slagen en verwondingen bezondigde, mocht in nogal wat gevallen 30 of 60 pond neertellen.

Wat opvalt is de vrij milde mate van bestraffing of zelfs de afwezigheid van enige correctie voor deze misdrijven. De vrijspraak kwam in 10 % van de straffen voor. Om vergeving vragen was hier een populaire maatregel: 11,1 % of veertien keer. Een vermaning werd bij slechts twee gevallen uitgesproken (1,5 %). Een verlengd voorarrest neemt zes van de straffen voor zijn rekening (4,7 %). Dit betekent dat in meer dan een kwart van de toegepaste straffen er sprake is van een zekere of zelfs een sterke mate van mildheid. Tot eenzelfde conclusie kwam het onderzoek voor de Oudburg. Net zoals in die kasselrij, menen we dat er hieruit ten dele kan worden afgeleid dat de samenleving waarin dit recht werd uitgesproken, gewoon was aan een zekere mate van geweld.⁴³¹

Rousseaux vermeldt ook dat geweld niet noodzakelijk het strengst bestraft werd. Zelfs voor 1750 moet op het platteland van het Ancien Régime de angst voor diefstal groter geweest zijn dan die voor geweld⁴³². Bij de bespreking van de geweldsmisdrijven hebben we trouwens al aangestipt dat het niet altijd duidelijk was wie nu de echte aanstoker was van een herberggruzie of een doodslag. We zien dit bijvoorbeeld ook in de zaak van de gebroeders De Schrijver, die verantwoordelijk werden geacht voor slagen en verwondingen bij een herberggruzie. De schepenen van Erondegem en Ottergem gaven het advies aan het Leenhof dat de zaak maar van klein belang was en heel moeilijk duidelijk te bewijzen zou zijn. Bovendien maakte het geval kans om in het voordeel van de beklagden uit te draaien⁴³³.

Niet alleen daarom echter werden dergelijke misdrijven maar licht beteugeld. Er werd rekening gehouden met de jeugd en de onbezonnenheid van de agressors. Reeds bij de bespreking van de leeftijd van de daders bij de geweldsmisdrijven, wezen we op de relatief jonge leeftijdsopbouw.

3. 4. Misdrijven tegen de openbare orde

Hiervan in totaal 170 straffen. Ook hier was de verbanning het meest in voege, wat gezien de aard der misdrijven, namelijk een hoge frequentie van het fenomeen banbreuk, niet hoeft te verwonderen. In 55 gevallen werd een verbanning uitgesproken (32,3 %). Een levenslange verbanning was hier het meest populair (in 27 gevallen uitgesproken), dit in een poging om de banverbrekers op betere gedachten te brengen. Lijfstraffen werden ook hier veel toegepast, namelijk 56 keren (32,9 %).

⁴³⁰ S. A. A., LvA, nr. 13732, fól. 170-171.

⁴³¹ OTTE E., *op.cit.*, pp. 196-197.

⁴³² ROUSSEAU R., *op.cit.*, p. 15.

⁴³³ S. A. A., LvA, nr. 13889.

Een detentie in het Correctiehuis was goed voor 21 gevallen, maar ook hier meestal voor een relatief korte termijn: in elf ervan maar voor een termijn tussen de één en de negen jaar. Om vergeving vragen werd uitgesproken in acht gevallen.

De doodstraf was goed voor tien van de toegepaste straffen (5,8 %), maar hier moet worden bijvermeld dat dit zelden was puur omwille van misdrijven tegen de openbare orde. In nogal wat gevallen waren er ook nog vermogensmisdrijven en overtredingen van de politiereglementen die erbij kwamen. Jan Van Den Berghe was in 1765 wegens verkrachting veroordeeld tot een geseling, een brandmerking en een levenslange verbanning uit de Oostenrijkse Nederlanden. In 1774 diende hij nogmaals voor te komen. Hij had ondertussen al vier keer een veroordeling gekregen wegens het niet naleven van zijn verbanning. Bovendien had hij ook nog een inbraak gepleegd te Hundelgem. Het Leenhof meende blijkbaar dat de maat nu definitief vol was en veroordeelde hem tot de strop⁴³⁴. Vergrijpen als meened beoordeelde men meestal op een strenge wijze, wat de plakaten ook eisten. Men kon puur hiervoor, zeker in combinatie met andere malafide praktijken die dienden bij te dragen aan de valse getuigenis, wel tot de doodstraf worden veroordeeld. Een ontterende straf, in casu de schandpaal, kwam in twee gevallen voor.

3. 5. Zedenmisdrijven

Hiervoor vonden we 44 straffen. In 40,9 % gaat het om verbanningen, waarvan ook hier meestal maar voor een korte termijn: tussen de één en de vier jaar in vijf keren, tussen de vijf en de negen jaar zesmaal. De vergiffenis werd in tien gevallen bepaald, meestal bij overspel (4,9 %). Lijfstraffen kwamen met 9,1 % slechts vier keer voor. Een straf in het Correctiehuis slechts drie maal. Een detentie in een klooster of in de gevangenis kwam in vijf keer voor. De vrijspraak kwam in twee gevallen voor. Vanwege het geringe voorkomen van seksuele vergrijpen is het ook niet mogelijk om in de bestraffing een duidelijke lijn te trekken.

Licentiaatsverhandeling Dries Mertens

(wordt vervolgd)

⁴³⁴ S. A. A., I.vA, nr. 13402, fol. 216-7 en nr. 13732, fol. 41.

Herinneringen - Denderhoutem

Denderhoutemse steenbakkers ('pressers') in 1922

Nog tijd voor een foto bij het zware labeur in de steenbakkerij.
Omer Van der Schueren, Chery De Leenheer, Felix en Emile Van der Schueren.

Een klas van de meisjesschool in 1929 in Denderhoutem, geboortjaar 1919

Vooran: Suzanne Chevalier, Maria Bodaer, Rachel Adriaens, Elvire De Nul,
Elodie Wijnant, Madeleine Van Schandevijl,...Buyl, Marguerite Kiekens
en Maria Uyttersprot
midden: Eulalie Kiekens, Maria Van Impe, Irma Buyl, Maria Muyaert,
Bertha De Putter, Alice Sonck, Rachel De Nul en Alma Sonck
achteraan: Leontine Van den Steen, Julia Van Gijseghem, Maria Van der Straeten,
Philomena Hunninck en Rachel Van Rossen.

Een Terjodenaar graaft in het verleden van Woubrechtegem

Georges Leon Souffreau (tot zijn achttiende Souffriau) werd geboren te Erembodegem-Terjoden op 13-12-1938. Zijn geboortehuis situeerde zich op Geraardsbergse steenweg ('Verkeshoek'). Hij was de zoon van Jozef ('Jefke stooftout') en van Maria Van den Broek ('Maria van kadieken'). Hij liep school op Terjoden en aan het Koninklijk Atheneum te Aalst waarna hij een loopbaan bij de Post (Brussel X) begon. Hij heeft de reismicrobe te pakken en heeft grote belangstelling voor geschiedenis, volkenkunde en talen. Georges Souffreau heeft drie kinderen en woonde na zijn huwelijk te Kerksken, in Aspelare en sedert 1983 in het landelijke Woubrechtegem, een deelgemeente van Herzele. Hij beet zich vast in het nog ontgonnen verleden van dit dorp en publiceerde een groot aantal (19) werken die vooral betrekking hebben op de geschiedenis van Woubrechtegem. Zijn bedoeling is een basis te vormen voor een uiteindelijk algemene geschiedenis van dit voorheen weinig bestudeerde dorp.

Zijn publicaties:

- Woubrechtegem-Burgerlijke Stand-Geboorten 1798-1900
- idem - Huwelijken 1797-1900
- idem - Overlijdens 1798-1900
- Woubrechtegem onder de wapens 1796-1922
- Landboek van Woubrechtegem 1635

- idem 1700 - Vernieuwd 1785
- Honderdste penning 1569
- Twintigste penning 1571
- Renteboek Hollebeke 1754
- Het Leenboek ten Berge 1792
- Plaatsbenamingen te Woubrechtegem
- Overlijdensberichten Militairen Scheldedepartement 1793-1814
- Leenverheffingen Leenhof ten Berge 1504-1794
- Drie merkwaardige inwoners van Woubrechtegem (Duvillers, Pagini en Wijnant)
- Geschiedenis Klooster en School 1901-2001
- Zes bevolkingsboeken 1818-1880
- Woubrechtegem in het Notariaat van PJA Arents 1858-1865 en van JE de Paepe (1866-1892)
- Idem notariaten Van Mullem, Petrus de Savoye en Octaaf de Savoye
- Handschrift van 'De Geschiedenis van Herzele' door Cyriel De Vuyst

Al deze werken, voor zover nog beschikbaar, zijn te bekomen op zijn persoonlijk adres: Bosstraat, 30 te 9550 Woubrechtegem. Wij wensen deze Terjodenaar nog heel veel succes bij zijn verder opzoekingswerk.

HK Haaltert

Families te Nieuwerkerken - deel 2 van 1794 tot 1930 (Freddy Caudron)

- Gezinsreconstructie van 4.913 families die tijdens de periode 1794 en 1930 verbleven in Nieuwerkerken.
- 524 bladzijden, formaat A4
- Prijs voorintekening € 25. Na 31/1/03 € 30. Verzendingskosten € 4. Bestellen op rekeningnummer 393-0660302-15 van Linaal, Terbekenstraat 51, 9320 Nieuwerkerken
- Info : fredy.de.schryver@pandora.be
- Het boek wordt voorgesteld op vrijdag 31 januari 2003, om 20 uur in de polyvalente zaal van Nieuwerkerken.

De Koreaan van Heldergem

Hierna het verhaal van Frans Impens, een Heldergemnaar die vrijwilliger werd in de Koreaanse oorlog. Regelmatig correspondeerde hij naar het thuisfront, waarvan gelukkig enkele brieven bewaard bleven. Een terugblik...

Felix Impens, ° Kerksken, 26 mei 1902 huwde Pharailde De Backer, ° Heldergem, 4 februari 1928 te Heldergem op 4 februari 1928. Het echtpaar kreeg 5 kinderen, allen te Heldergem geboren: Elza, °1-1-1928, Frans, ° 23-5-1931, Jan, ° 19-1-1933, Jozef, ° 29-3-1937 en Lucien, ° 9-2-1944. Het gezin woonde in een oude herberg 'Het Wijnhuis', op de hoek van de Leistraat en de steenweg naar Geraardsbergen.

Frans, de oudste van de vier zonen sleet een zorgeloze jeugd in het arbeidersgezin. Met zijn gitzwarte hardos en de bruine huidskleur leek hij een zuiders type. In de lagere school was hij regelmatig haantje vooruit en hij werd er eden duveli genoemd. Al was hij niet van de domste, toch eindigde met het 6de leerjaar zijn studies en hij werd zoals veel van zijn klasgenoten ingeschakeld in het arbeidsproces

In 1950 trok hij met de andere Heldergemnaren van 'zijn klas' naar het rekruteringscentrum te Aalst. In de volksmond 'gingen de jonge mannen naar 't consel'. Werden ze goed bevonden voor de dienst, wat hen vreugdevol stemde, dan volgde steevast een feestje. Weinig herbergen van Aalst tot Heldergem werden voorbijgelopen. Bijgeplaatste foto toont de plezante bende op weg naar huis (zie foto bladzijde 17).

Het jaar nadien volgde de oproeping voor een periode van 24 maanden 'te danken' aan de oorlogsomstandigheden in Korea. België leverde een aantal vrijwilligers voor de waanzinnige oorlog tussen Noord- en Zuid Korea. 'Den duvel', de avonturier van

Heldergem trad binnen als vrijwilliger en vertrok in oktober 1951 naar het verre Korea.

Er werd natuurlijk gecorrespondeerd en pas in februari 1952 ontving ik antwoord op een eerste brief. Enkele brieven volgden in de periode van februari tot juli 1952. Nadien kwam er geen contact meer. In die brieven vertelt hij als een oorlogscorrespondent over zijn belevenissen in het oorlogsgebied. Voor mij, een aangrijpend echt gebeurd verhaal.

Korea 12-2-52, 1ste lijn front, Ymji rivier, gebied Kosoko, N-Korea

Beste vriend Roger,

Ik heb met blijdschap je briefje ontvangen hier in Korea. Ik kwam juist toe van een vermoeiende patroulje, maar toen ik hoorde dat er een brief voor mij was, ging aanstonds alle moeheid uit mijn lichaam. Ik hoop dat het met u nog altijd goed gaat gelijk met mij want de gelen krijgen mij niet kapot. Gij krijgt toch nog regelmatig verlof om naar België te gaan maar voor ons is dat te ver daar wij amper 27000 km van Brussel verwijderd zijn. Wij liggen hier in N-Korea, 120 km voorbij Seoul en 70 km over de 38ste breedtegraad. De streek waar wij zitten is Kosoko en onze stellingen zijn gemaakt aan de Zuidelijke kant van de Ymji rivier. Over mijn reis en mijn eerste wedervaren vertel ik binnen enkele dagen in enkele brieven. Ik zal het nu maar eens uitleggen over het tegenwoordig moment. Wij hebben hier al een hele tijd alarmtoestand daar men een aanval vreest. Op 27 januari viert men in de Oosterse landen nieuwjaar en dit was nu ook het geval. Ze waren op die dag wat stouter 'de mettekos' en het is juist nieuwe maan ook en dat is bijna altijd de tijd dat de chinezen aanvallen daar zij in de nieuwe maan een teken van overwinning zien. Maar allé beste Roger, laat ze maar komen zulle, ik heb nog wel een paar handgranaten en kogels om hun als mooi nieuwjaarsgeschenk aan te bieden.

Wij moeten hier veel patroeljes en hinderlagen doen in het niemandsland en dat is avontuurlijk, beste vriend. De laatste tijd heeft het Belgisch bataljon zware

verliezen geleden. Van de 45 man waarmee ik het vliegtuig deelde dat ons naar Korea bracht zijn er reeds 3 dood, 15 gewond, 2 gek geworden en één gedeserteerd.

Van de week is er een patroelje in een hinderlaag gevallen van de Chinezen en er waren 3 gekwetsten. Dit grapje viel voor op de Biensberg, die zo genoemd is. Ge moet weten dat Korea is niets dan bergen en iedere berg in het niemandsland heeft een naam om hen te herkennen. Toen wij op klaar lichte dag patroelje deden vonden wij niets anders dan mutsen en bloed. Deze berg is een gevaarlijke plaats in het niemandsland. De Portoricanen gingen ook langs daar op patroelje en toen zij de berg bestegen dachten ze er zal toch niets opzitten en ze hingen wapens over de schouder. Toen zij boven op de top kwamen werden zij verrast door een vijandelijke patroelje die in een hinderlaag lag. De Portoricanen hadden 7 doden en 3 gewonden. Het is het beste altijd oppassen. De Amerikanen vrezen die berg ook, want op korte tijd zijn twee van hun patroeljes volledig uitgemoord.

Van de week hebben ze hier een Noord-Koreaans gevangene genomen die in de lijnen liep 's nachts. Voor één gevangene beloofd men een premie van 100 dollar (5400 fr), één fles whisky en 5 dagen Tokio, maar de Chinezen laten zich niet gemakkelijk vangen daar ze weten wat er aan vast hangt. De vijand is zeer sluw, goed gewapend en in massa. Beneden deze heuvel liggen hier nog twee lijken te rotten, men begraaft die zelfs niet.

Van de week hebben wij nogal wat mortierbommetjes op onze stellingen gehad, maar dat wordt men gewoon. Het doet wel wat aardig als men die tuigen over het hoofd hoort fluiten en men trekt instinctmatig het hoofd wat in, maar van een die men hoort fluiten moet men geen schrik meer hebben daar zij dan reeds wat verder is en niet voor u bestemd.

Bier is hier niet te krijgen, vriend, het is hier maar eenzaam en geweldig koud. Muziek of iets van vermaak heeft men hier niet en zo dus verliezen er veel de moed en ze verlangen naar België en andere gemakkelijke plaatsen.

Nu ga ik over het front maar afsluiten met een warme handdruk van uw vriend Frans Impens uit Korea.

Korea 16-3-52 - 2de lijn - front - Gebied Song-Jang, Noord-Korea

Ik heb uw brief 18 dagen na het schrijven ontvangen, dus een heel tijdje, maar het is een heel eind ook.

Wij liggen hier nu voor 14 dagen in de tweede lijn maar voor mijn part, beste vriend, mogen ze me weer vlug in de eerste lijn stellen daar kommandeert men zoveel niet. Wij krijgen hier alle dagen gevechten zonder wapens om ons met de hand te leren verdedigen. Dit bestaat uit trukken en bokslessen en soms lopen er hier mannen met een blauw oog of een bloedneus rond, maar allé daar moet een vrijwilliger tegen kunnen.

Wij liggen op 7 km van het front en zo er iets moest voorvallen wij zouden er rap zijn. Wij slapen hier in tenten, 20 man per tent, op veldbedden met een matras die men opblaast. Het is hier veel verbeterd tegen vroeger. De winter is hier nu ook it merendeel voorbij en bijna op alle plaatsen is het een ware modderpoel en het zal niet verbeteren daar binnen een paar weken het regenseizoen begint en dat is nogal iets zulle vriend. Ik geloof als wij met onze kleine tentjes die wij in de eerste lijn zelf plaatsen de bergen zullen afspoelen. Om in de bunkers te kruipen, daar is geen kans toe omdat ze onder water zullen staan.

We hebben hier naar Seoul geweest, een 120 km per kamion om ons één dag te amuseren. Het heeft daar nogal geteld zulle. De Belgen vochten tegen de Amerikaanse MP met messen en revolvers. Er vlogen er enkele de kliniek in en de andere in het gevang. In tenten die dienst doen als gevangenis in het kamp zitten soms wel tot 60 man. Van de week waren er hier drie uit het gevang ontsnapt en ze vonden niets beter dan de gereedstaande jeep van de kapitein te nemen en er naar Seoul te bollen, u ziet dus dat er hier nogal kerels in het bataljon zitten. We kunnen hier alle dagen naar de cinema gaan die vertoont wordt in een tent, maar het zijn geen Engelse opschriften en men verstaat er niet veel van: Maar het is toch beter dan niets en als het enkele maanden geleden is dat men nog wat ontspanning heeft gehad is men zo kieskeurig niet meer.

Van de week zijn er van de nieuw aangekomenen vier op een mijn gelopen en ze waren nogal gekwetst zulle, het bloed liep zo van de draagberrie, men heeft hen onderweg naar het veldhospitaal drie bloedinspuitingen moeten geven. Wij hebben hier in de tent

een draagbare radio van 120 dollar gekocht, dat is 7000 fr. maar in België kost zulk stuk 10000fr voor het minst. Men kan er soms Belgisch Kongo op nemen en dan kan men soms Vlaamse liederen horen. Er is natuurlijk een grote antenne op. Vrouwen kan men in Seoul genoeg krijgen, van als ik in Korea ben heb ik er al twintig gearangeerd en ferme teefjes zulle.

Morgen moeten wij voor drie dagen op manoeuvres, 30 km met pak en zak achteruit om te zien hoe rap dit zou gaan. Ik heb mij hier een ferm fotoestel van een 1500fr gekocht en binnenkort zal ik u wel enkele foto's opsturen. Ik had hier met de kaarten 20000fr gewonnen, maar het geld heeft hier geen waarde, men betaalt hier zomaar 50fr voor een busje bier.

Wij smeten in Seoul een klein hotel naar de kl...ten en vlogen met de bajonet achter de Amerikaanse soldaten en de burgers. Ik deed drie kapiteins van het Koreaans lger voor mij in houding staan. Hier in Seoul hebben zij van de Belgen nogal schrik zulle en het is geen wonder ook. Men kan hier Koreaanse jenever kopen maar het is echt vergif. Ik ben nu een goeie drie maand in Korea en met dat in België samen 10 maand, dus al een heel tijdje. Daar ik milicien ben moet ik één vol jaar in Korea blijven, dus nog een goeie 6 maande, als ik niet bijteken. De Chinezen zullen niet gauw de gelegenheid krijgen om mij naar de eeuwige jachtvelden te zenden en moest dit voorvallen, ik zou wel de gelegenheid hebben van een twintigtal gelen naar de dood te zenden. Men moet niet zeggen, beste vriend, dat de Chinezen slechte soldaten zijn, dat is niet waar, het zijn zeer goede. Zij hebben een geluk dat Korea een land van bergen en heu-

vels is en dat zij daar bescherming in vinden. De banen liggen hier ook niet goed en overal waar de Amerikanen komen legt hij ze aan zo goed hij kan, maar met het regenseizoen spoelen ze weer weg. Om een weg aan te leggen moet men soms een ganse berg opblazen en weg kuisen. 's Nachts moet men bijzonder oppassen voor mijnen en dat er ook achter iedere rots of boven op de bergen waar men langs gaat vijanden op de loer liggen om je te doden. Ik heb hier nog geen schrik gehad en op gevaarlijke patroeljes ben ik er altijd bij. Wij zijn van de Cie A.L. overgeplaatst naar de Cie C, dus op het adres letten hé! De Cie C knapt hier alle gevaarlijke werkjes op. Als ik uit Korea gaaf en gezond terug kom denk ik de school voor onder-officieren te volgen om naar Belgisch-Congo te gaan, of ergens anders, want ik moet de wereld kunnen rond reizen. Van tien negen als men hier oppast wordt men sergeant, maar men moet het riskeren om naar Korea te komen. Van de 45 man met mij opgekomen zijn er reeds drie dood, 15 gewond en 2 mannen die schrik hadden zijn naar België teruggestuurd.

Vele groeten van uw beste vriend Frans Impens en misschien tot weerziens en dan pakken wij er eenen bij den Dikken (nota: stamcafé bij Florent Lievens).

Korea- 8-4-52 - front lijn - gebied Pong-Jang - Noord-Korea

Soms gaan wij eens naar Seoul en als er Belgen komen dan moogt u geloven dat de Amerikaanse MP in alarm is. Verleden week gingen wij ook eens en ik zal u dat eens vertellen. Seoul is 120km van onze stellingen en ieder peleton mag met de kamion eens gaan. Nu het warm wordt liggen de wegen vol stof en u kunt geloven hoe wij er uit zagen na een rit van 120km in een open kamion. Seoul was vroeger om zo te zeggen een mooie stad maar ze is reeds tweemaal door de Chinezen bezet en er is bijna niets meer van over. De meeste hutten in de achterbuurten zijn van stro, maar in de hoofdstraten zijn het meestal stenen huizen. In de straten krioelt het van bedelaars en dieven en ook van kleine bengels die de schoenen voor wat klein geld kuisen. Ze staan soms met tien tegelijk aan uw benen te sleuren en ik heb menig kameraad op zijn kl... zien vallen daarmee. De gasten doen alle stielen, ze spelen gids, kuisen schoenen, ledigen uw zakken als ze de kans zien en ze bezorgen de soldaten vrouwen. Dit moet u niet voortvertellen hé vriend

zittend: Frans Impens, Roger De Pauw, Edgard Van der Hoeven, Marcel groebbens, Gustaaf De Cock en Roger De Troyer
staande: Willy Meganck, Jozef Andries, Roger Schouppe, Marcel Coppens, Freddy Baeten en Georges Coppens

Roger, maar hier in de Oosterse landen laten alle vrouwen zich voor wat geld doen. De Oosterlingen vinden het een eer (sic!) als hun vrouw door een ander 'gebezigd' wordt. Men gaat met u mee en als de vrouw u aanstaat vraagt u 'amots' (hoeveel) en men zegt de prijs. Zo gaat dat hier. Overal waar men binnen komt liggen matten waar ze op slapen, strooi-matten hé! De meeste vrouwen zijn zo goed mogelijk op hun Europees gekleed. Maar velen lopen nog met witte kleren aan als symbool van rouw.

We hebben hier nu dikwijls alarm en de Chinezen zijn waarschijnlijk een aanval van zin. Ze doen veel van die schijnaanvalletjes om de macht van de UNO te testen. We hebben hier nu allemaal moderne Belgische wapens. De laatste tijd zijn er hier twee doden te betreuren, één gestorven in het hospitaal en de andere op de stellingen. De UNO zal heel waarschijnlijk binnenkort een groot offensief inzetten en ik geloof dat het zal tellen. Wij hebben daar op patroelje geweest, op de oude stellingen van de Chinezen, die aangevallen was door een Amerikaans bataljon. Overal was alles zwart gebrand door de napalmbommen en obussen. Overal lagen de lijken verspreid in de loopgrachten en schietputten, gansche lichaamsdelen zoals armen en benen en ook kapotte wapens en uitrustingen. Soms lag er ook een Chinees alhoewel die hun doden veelal meenemen. Van het Amerikaanse bataljon, 1200 man sterk die deze bergen veroverd hebben zijn er nog een 30-tal overgebleven. Het was om zo te zeggen volledig uitgeroeid, u kunt daaraan zien hoe goed de Chinezen zich verdedigen. Ze graven hun soms vijf tot zes meter diep in de grond en laten de vliegers maar doen. Bij zo een aanval wordt de berg eerst door de artillerie een paar uur beschoten en dan de vliegers met napalm en alles. Deze napalm is een bom die bij haar ontploffing een kleverige en gloeiende vloeistof verspreidt, deze loopt in alle hopen en spleten en verbrandt de vijand levend. Overal waar napalm gevallen is groeit niets meer en alles is zo zwart verbrand als kolen. Dan gaan de fuseliers erop af en voor hen schieten nog de mortieren. Maar toch blijven er nog gelen zitten die zich hardnekkig verdedigen.

Het koude weer is hier nu voorbij en u kunt het bijna niet geloven, over drie weken nog een mantel aan tegen de koude en nu in bloot bovenlijf van de warmte.

De wegen liggen hier nu vol stof, de vogels beginnen hier ook hun nest te bouwen en de bergen beginnen er groen uit te zien door het opschietende struikgewas. Er vliegen hier veel soorten vogels: eksters, kraaien, gieren, wilde duiven, mussen enz. en ook veel reebokken vindt men hier.

Hier enkele woorden Koreaans: jap-jap (eten), gaba-gaba (rapper), edowie (kom hier), bunthousen (oerokot), mameson (moeder), papeson (vader) en mini-mini (veel).

Frans Impens uit Korea. Doe de groeten aan de mannen van Helder gem.

Korea 5-5-52 - Gebied Canjori - Dorp Spos-Jon - Zuid-Korea

Nu liggen wij hier in het gebied Canjori, rond het dorp Spos-Jon een 70km van het front. Wij moeten hier zes weken doorbrengen om opleiding te doen voor in juni een offensief in te zetten met de 3de Amerikaanse Divisie waar wij, de Grieken, de Turken en de Filipijnen inbegrepen zijn. Op de baan was het een gerij van auto's die van het front en er naar toe reden. De Roby Divisie (Zuid-Koreanen) kwamen in onze plaats. Dit is nogal een spel, beste vriend, als zo een Divisie achteruit gaat en een vooruitkomt. De Zuid-Koreanen hebben geweldig veel schrik van de Chinezen. Ik geloof dat de Chinees er rap bij zal zijn als hij weet dat de Roby's hier zitten. Het regende geweldig en wij waren weldra kletsnat. Wij moesten nog 70km rijden voor wij op de plaats van bestemming waren, juist buiten het dorp Spos-Jon. Na enkele uren met pak en zak door modder en slijk gesleurd te hebben waren onze tenten opgericht. Vlug onze stoof aangezet en aangekoppeld aan een vat mazout en wij konden onze kleren drogen en onze wapens reinigen, want dat is het bijzonderste voor een soldaat: zijn werk. Het dorp was verboden voor de soldaten, daar het verboden is zich met vrouwen te amuseren, maar u kunt wel geloven dat dit geen avans is voor de soldaten, ze lopen er nog meer naartoe als dan het niet verboden is. Het dorp bestaat uit een hoop vuile hutjes en krotjes, die gegeven zitten van de luizen en vlooiën en allerlei ongedierte.

Het kamp is afgespannen met prikkeldraad om de burgers er buiten te houden, maar als gij ze vanvoor

buitenjaagt komen ze van achter binnen. En die brengen de diertjes met zich mee. Alle dagen moeten wij ons hier goed bestrooien met DDT poeder. Wij krijgen hier ook alle dagen pillekes te slikken voor de malaria, de gele koorts en andere gevaarlijke ziekten die hier op te doen zijn. Men moet hier ook oppassen voor slangen en allerlei muskieten die hier veel te vinden zijn. Er zijn ook giftige slangen bij die heel gevaarlijk zijn. Als wild vindt men hier reebokken, everzwijnen, herten, vossen enz. ook fazanten en ander gevogelte. Soms als wij gelegenheid hebben gaan wij eens jagen in de bergen achter hert kamp. Voor eten of sigaretten kan men hier zijn goed doen uitwassen. De gastjes krijgen hier veel van de Belgen, want de Belgen komen het best met de kleinen overeen. Want rond ons kamp krioelt het van kleine gasten. Ze slikken alles naar binnen want ze krijgen nog slechter eten, als bij ons in 1945 de Amerikanen doorkwamen. De sigaretten die in België 25fr voor een pakje zijn worden hier aan 1000 Won (6fr) het pakje verkocht daar wij er te veel krijgen. We krijgen wel 10 soorten chocolade, caramels, kauwgom, alles wat wij lusten. Twee, driemaal in de week kiekeken en ijskream en ook veel opgelegd fruit. Is er een kledingstuk kapot dan wisselt men het maar in de cu-em (magazijn).

Wij hebben bijna alle nachten alarm of hier in het kamp oefeningen, maar dat is oorlog. In maart hebben wij nog twee doden en vier zwaar gewonden gehad. Alle dagen krijgen wij hier twee potjes Amerikaans bier, maar dat is wat weinig met dat warm weer. Alle dagen ga ik hier zwemmen in ijskoud water dat uit de bergen komt en een mensch eens gans verfrist. Wij hebben hier een luchtmatras die wij hier op de stroom leggen om ons te laten afdrijven, maar te voet weerkeren dat is geen pretje, zulle.

Als ik naar Seoul ga dan telt het nogal zulle, whisky drinken en met de vrouwen gaan slapen. Men moet oppassen dat men geen Koreaanse drank drinkt want dan kan men daar blind of zot van worden.

De rijstvelden op een 60km van het front worden weer bewerkt door burgers. Korea is het land van de stille ochtend en Japan het land van de rijzende zon, maar Korea zou men beter het land van de kikkers noemen. Met duizenden en duizenden zitten zij in de rijstvelden die onder water staan, te kwaken en beletten soms onze slaap. Men vindt hier ook kikkers die de bomen opkruipen gelijk apen. Ze hebben een groene kleur en

plakken om zo te zeggen aan je hand als ge ze opneemt, daar ze een kleverig vocht afscheiden die hen toelaat de bomen te bekruipeken.

Nu, beste vriend Roger ga ik mijn briefje sluiten, maar eerst moet ik u nog vertellen dat ik toekomstige maand naar huis mag komen, maar ik heb één jaar bijgetekend en zo dus zal ik maar in Juli 1953 naar huis komen. Ik hoop dat ik het offensief goed mag doormaken en zeg aan de mannen van Heldergerm dat ze mij niet kapot krijgen.

Beste vriend, ik groet u met een stevige handdruk van uit het verre Korea en ik wens dat uw tijd bij het leger in Duitsland vlug voorbij moge gaan en tot weerziens in België.

Good bye Roger, Frans Impens.

Roger De Troyer
(wordt vervolgd)

Herinneringen - Haaltert

Enkele decennia geleden was het normaal dat er uit grote families steevast één of meer religieuzen kwamen. Als het gaat over zes religieuzen in één familie mogen wij toch wel spreken van een merkwaardig feit. Dit gebeurde in Haaltert bij Benedictus De Schepper en Maria-Theresia Lauwereys.

Benedictus, ° Haaltert 22-10-1845 (zoon van Joseph en Amelia De Troyer) huwde op 30 juni 1869 te Haaltert met Maria-Theresia Lauwereys, ° Haaltert 14-04-1844 (dochter van Jan Baptist en Carolina De Smet). Het landbouwersgezin vestigde zich in Ekent aan de kapel van O.L.Vrouw van Zeven Weeën.

Er kwamen 8 kinderen waarvan er 5 in leven bleven, Maria Emma ° 30-06-1871, Maria Seraphina ° 04-01-1875, Karel Lodewijk ° 05-06-1877, Frans ° 07-02-1880, en Alfons ° 08-10-1882.

Maria Emma (zuster Aloysia) trad binnen in 1891 bij de Maricollen in Mechelen waar zij overste werd in 1922. Zij stierf in Mechelen op 21-05-1957.

Alfons Frans (Broeder Denis 1) trad binnen in 1898 bij de Broeders van de Christelijke Scholen en overleed in Avignon (Fr) op 12-02-1971. Broeder Denis werd een zeer belangrijke figuur. Hij stond aan het hoofd van de belangrijke orde met ruim 1600 broeders. Hij begon als leraar, nadien onderdirecteur in St-Lukas te Schaarbeek en in 1914 directeur in St-Lukas te Gent. Na een periode Visitor in Groot-Bijgaarden werd hij Vicaris Generaal in 1945 te Rome en vanaf 1952 Algemeen overste van de orde. Op 74-jarige leeftijd is hij overste van de broeders-missionarissen in het toenmalige Kongo en stichtte eveneens het retraitehuis van de broeders in Groot-Bijgaarden.

De oudste zoon van Benedictus, Karel Lodewijk, ° 05-06-1877 huwde met Maria Leontina Van Caeneghem, ° Heldergem 31-03-1881. Er kwamen 10 kinderen, acht ervan bleven in leven: Alfons ° 04-09-1900, Maria Emma ° 09-10-1901, Gerarda Germaine ° 04-12-1902, Hermina Irma ° 05-08-1904, Arthur ° 20-04-1907, August ° 19-08-1908, Petrus Albert, ° 05-05-1910 en Gustaaf ° 23-09-1913.

Hun jongste zoon, Gustaaf werd Broeder Dyonisius bij de Christelijke Scholen. Hij was leraar in Bokrijk en in de Franse Pyreneën en overleed in Groot-Bijgaarden op 10-06-1959.

Hun dochter Germaine huwde met Alberic Verhelst uit Brussel, wiens dochter Maria non werd bij de Maricollen te Mechelen.

Een andere zoon van Benedictus, Frans, ° 07-02-1880 huwde met Marie De Boom (° Herzele). Twee kinderen kozen voor een religieuze levenswandel, Julia, ° 12-05-1916 (zuster Francine) werd licentiate wiskunde en gaf les in 't kasteel te St. Maria-Oudenhove' bij de Zusters Franciscanessen van Brakel.

Arthur, ° 1910 (Broeder Denis 2) trad in bij de Broeders van de Christelijke Scholen en vervulde een leraarstaak in Frankrijk waar hij ook overleed.

Een volgende generatie leverde opnieuw een non, nl. Maria De Schepper (° 20-09-1936), kleindochter van Frans, die Moeder-overste is in het klooster te St. Kruis-Winkel bij de Zusters Josephinen.

Vermelden wij eveneens dat een andere markante figuur uit Haaltert stamde uit deze familie nl. 'Louis de sjampetter' (Louis De Schepper, broer van Denis1). Tussen beide wereldoorlogen handhaafde hij de orde in onze gemeente.

Willy De Loose

Foto's en info: Adrienne en Olga De Schepper

Foto genomen in 1951, n.a.v. het diamanten kloosterjubilee van Moeder Aloysia. v.l.n.r.: Gustaaf (Br. Dyonisius), Maria, Emma (Moeder Aloysia), Alfons (Br. Denis 1), Julia (Zuster Francine) en Arthur (Br. Denis).

Broeder Denis in audiëntie bij Paus Pius XII

Broeder Denis I met Koning Albert I

Louis de sjampetter

Broeder Denis, als Directeur van de Academie van Schone Kunsten in Leopoldstad met Koning Boudewijn en minister De Schrijver in 1959

Herinneringen - Kerksken

In 1951 werd KAV-Kerksken gesticht door Pastoor Michiels en enkele oud-kajotsters. De eerste voortrekkers waren Paula Gees, Yvonne Schoupe en Paula Van Opdenbosch. De eerste werking, door maandelijkse studiekringen, was vooral gericht naar godsdienstige en huishoudelijke vorming. In dit kader werden naai- en kookcursussen georganiseerd, wat 50 jaar geleden een grote hulp betekende voor de leden.

1ste rij zittend : v.l.n.r. Maria Van Der Biest, Christiane De Geest, Leesgeefster KAV, Paula Van Opdenbosch, Pastoor Michiels, Onderpastoor Verbeken, Adrienne De Jaegher, Margerite Abbeeloos.

2de rij staande : Agnes Volckaert, onbekend, Irène, huishoudster onderpastoor, Rosa Van Landuyt, Alma Impens, Simonne Coppens, Maria De Pauw, Zoë De Rouck, Rachel De Rouck.

3de rij staande : Maria De Schrijver, Jeanne Buydens, Maria Coppens-De Neve, Camilla Bleys, huishoudster pastoor Michiels, Maria Coppens, Maria De Grave, Martha Roelandt, Ida De Pelsmaeker.

4de rij staande : Suzanne De Geest, Yvonne Schoupe, Maria De Schrijver, Clementine De Pelsmaeker

1954 - Les KAV - reinigen van hoofddeksels
Paula Gees, Clementine en Ida De Schrijver, Rosa Van Landuyt.

Een Denderhoutemse priester: Gustaaf Lercangée

In het landbouwersgezin Jozef Lercangée-Maria Roelandt werden 8 kinderen geboren. De jongste, Gustaaf geboren op 8 december 1865 bereidde zich voor op het priesterschap in het seminarie. Al heel vroeg kwamen de zorgen op hem af, hij verloor zijn vader vlak voor zijn dertiende en moeder stierf toen hij 24 was. Het werd een late roeping, bij zijn priesterwijding was hij net 29 jaar geworden. Uit bewaard gebleven brieven bij zijn nicht Leonie Cobbaert uit Iddergem, blijkt dat hij sterk aan zijn familie gehecht was.

In het seminarie kant hij uiteraard zijn dorpsgenoten, de seminaristen Richard Mertens (Dries), 'Taaf Eeman' (Lebeke) en Désideer Van Vaerenbergh (Dorp). Alhoewel ze alle drie een heel stuk jonger zijn behoren ze allen tot zijn vrolijke vriendenkring. Naar het thuisfront stuurt hij regelmatig brieven vol humor. In de vakanties gaat hij ook vaak op bezoek. Ook zij kennen de weg naar Gent.

Het vermoeden gaat terecht dat hij bij de laatste vakantie een opdracht meekreeg uit Iddergem, van nicht Leonie. Lercangée komt in het seminarie terug met een pak loten voor 'een goed werk'. Zonder problemen brengt hij met hulp van zijn vrienden 60 loten aan de man. Iedereen wil nog loten, maar de voorraad is verkocht. Wacht, ik maak er bij, en mooier dan die van Iddergem! De volgende dagen worden er 160 loten verkocht aan 10 ct per lot, maakt dus 16fr, een hele som toen. Hij schreef vlug naar zijn nichten en vertelde het verhaal van de vlotte lotenverkoop.

Terwijl Gustaaf zich voorbereidt op zijn wijding tot diaken schrijft hij aan zijn familie: 'Zaterdag en veertien dagen word ik diaken. Gij weet wat ik ter dier gelegenheid aan u vraag, en ik zal u ook niet vergeten. Ik zal bijzonderlijk aan O.L.Heer vragen dat hij nicht Leonie toch zou sparen van tandpijn en zweeren, want het dunkt mij dat ik beter zal zijn binst haar leven dan na hare dood. Denkt gij dat ook zwarte nicht Maria?'

Hij verhaalt ook een lustige komedie van 'de kloefeni' van Taaf Eeman. Iemand moet die ergens meege-

nomen hebben. Waar zijn ze beland? Uit de tekst kunnen wij opmaken dat een zekere dame- Lercangée noemt ze pauzinne- niets vermoedend, de klompen weggemoffeld in een nette verpakking in het seminarie moest afgeven. Gustaaf aan Leonie: 'Dat is toch een goede sloor, die pauzinne, met zulke vuile commissiën op reis gaan; zij zal fleus voyageeren met stalen van

vertrekbrillen en haar hoofd door het hol steken om op haar schouders te dragen.'

13 december 1900. Lercangée is al negen jaar aan het H.Maagdcollege te Dendermonde als bewaker en vanaf 1894 als leraar. In een dankbriefje aan nicht Leonie beveelt hij haar een reisje aan naar Brussel, samen met hem: hij moet er bij Franchomme een nieuwe soutane kopen. Tevens schikt hij in Iddergem een samen aangekocht vaatje wijn te bottelen. Zijn rijmpje hierop:

*'De Zwarte zal het vat leeg tappen
Cangée zal op de stopsels lappen
De Blonde moet de flesschen lakken
Binst dat Matant zal wafels bakken'.*

Ondertussen waarschuwt hij Matant Leonie voor 'Cisken De Lepeleer, (was lange tijd pastoor in Iddergem) die er niet moet aanzitten, want hij hangt niet ver van daar, geloof ik. Tevens meldt hij haar dat de Iddergemse pastoor hem niet kan luchten. Bedoelde man had op de trein zijn Dendermondse collega, de professor van rethorica ontmoet. Deze kreeg van alle onfraais te horen op de kap van collega Lercangée. Hij liet hem echter uitrazen en antwoordde dan lakoniek: 'Mr le curé, je n'ai pas l'honneur de vous connaitre, ni les difficultés que vous avez dans votre paroisse, mais je connais bien Mr.

Lercangée, et je vous assure que je voudrais passer toute ma vie avec un collègue tel que Mr. Lercangée. Bonjour, Mr. le cure. Daarmee kon hij voort, nietwaar nichten? Et si le pauvre homme savait combien peu je suis gêné de sa collère...'

Lercangée wordt ook pastoor in Pollare en van hier bezoekt hij regelmatig Iddergem en Denderhoutem. Nadien volgt nog Kruibeke in het Waasland. Hij neemt ontslag in september 1930 en wordt directeur der Zwarte Zusters in Rupelmonde. Hij overlijdt op die parochie op 16 maart 1935.

Edgard Huylebroek

Volkshumor om U tegen te zeggen

- Die heb ik mijn knikker, zei de smid en hij viel met zijn kop op een spijker.
- Daar ligt de knoop, zei Kwispel en hij hield zijn broek met de handen vast.
- Dat hangt af, zei de slachter en hij wees naar de koestaart.
- Ik zit op hete kolen, zei Konkel en het vroom dat het kraakte.
- Kwestie van klaar te zien, zei blinde Hannes en hij kocht een bril.

Schenkeningen Documentatiecentrum Wij danken:

- Simonne Coppens, Aalter:
foto's verenigingsleven Haaltert, vóór WOII
- Fam. De Geyter-Claus, Erpe-Mere:
grote hoeveelheden doodsbriefjes
- Lena Van Impe, Haaltert: foto's
- Olga De Schepper, Mere: foto's
- Kim De Graeve, Haaltert: Arm Vlaanderen.
De crisis van de jaren 1840 in Haaltert,
Oefening 2de Kandidatuur Geschiedenis, RUG

LIDMAATSCHAP NOG NIET VERNIEUWD? DOE HET VANDAAG !

Gewoon lidmaatschap : € 7,50

Steunend lid vanaf € 12

Dank voor jullie sympathie !